6156 Ն· 1889 ՅՈՒՆՎԱՐ 14 ՀԻՄԱՍ ԻՐԹԷՍԻ 29 ՈՒՆԻՍՈՒ ՇԱԲԱԹ ԱԼԱՖ· ՅՈՒՆՎ· 26 Ն· 6156

20 ՓԱՐԱ

Ղալաթատա, Ազատ-գաբուտանտա, Զեղսեմյոտանքնտա, Ֆուրուտանտ գարշսանքնտա, 298 Նիմանբոյու Մանգուամի Էֆքեար մարպասանքնտա։

Մանգուամի Էֆքեար

20 ՓԱՐԱ

Ղալաթատա մեջ կիւն ջեգար։

ԳԻՆԱԹԼԱՐ

Սանգեյիք Մուճիո 8
Ալբ ալեգ 4
Իսարա ինճիլքի պիզե այիտ տիր . . .

ՍԱՀԻՊ ԻՄԹԻԱԶ ԿԱՐԱՊԵՏ Յ· ՓԱՆՈՍԵԱՆ

١٣٠٦ ՀԼԻՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ ՀԶ

١٣٠٤ ՐԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ ١٦

ԹԱԹԻԼՆԱՄԷ

Բէնճէնպիհ կիւնիւ ագշամը, Մաթպուաթ իտարէյի պէհիյեսի Թարաֆընտան շու աթիտէքի Թաթիլնամէսի ալմըշըղ տըր։

«Մանգուամէյի Էֆքեար վէ ճէրիտէյի Շարդիսէ Նամ Էրմէնիճէ ղազէթալար, Իտարէնին Թէնպիհաթը իսլաֆընտա օլարագ, Էրմէնի վէ Դաթօլիք մէլէհպլէրի վէ եէքտիկերի ալէյհինտէ, պիր Թագըմ մէգալաթ նէշրինէ ճիւրաթ իլէտիքլէրինտէն, մէգքիւր ղազէթալար, պու կիւնտէն իթիբարէն, պիր մահ միւտտէթլէ Թաթիլ դըլընմըշշար տըր։

1306 ճէմազիիւլ էվվէլ 22 վէ 1304 քեանունի սանի 12։»

Սայէյի ատալէթվաեէյի հաղրէթի փատիշահիտէ տայիմա էլթաֆ ու ինաեաթա նայլիյեէթլէ, տայիմատա տուա վէ Թէշէքքիւրէ պօրճլու պուլունտուղումուզու պիլտիրիմիզտէն, վէ սայիր տէֆալար միսիլլու, պու տէֆա տախի, այնի լութֆ ու մէրհամէթէ մազհար պույրուլաճաղըմըզը հէր ան իւմիտ պիրլէ, քէսպի թէսէլլի իսլէեէճէկի միղտէն, կէրչի քէմալի սատագաթ վէ թէվազու իւզրէ իթաաթ իթմէքլիկի, քէնտիմիզճէ պիր իֆթիխար ատտ իտէրիզ։ Լաքին, եալընըզ շունա զիեատէսիյլէ թէէսսիֆ իտէրիզ քի, թէճէլլիմիզ չարիսը պաշդա տիւրլիւ տէօնտիկիւնտէն, զանն իտէրսին քի, ատէթա պիր թէպրիք կիպի, շու թաթիլ, իսմի ճիզգանէմիզ կիւնիւնէ թէսատիւֆ իթմիշ, վէ պէյլէ պիր տարլըզ վագթինտէ, օնտան գիյատէ ֆադըր ֆամիլեալար կէշլինտիրմէքտէ օլան իշճիլէրիմիզին պիր այ պօշատ գալմալարը իգթիզա իթմիշ տիր։

Իմտի, հէնուզ խարճլըզ իրսալի նէ հիմմէթ իթմէմիշ պուլունան զաթլարը, պարի պու կիւնլէրտէ պիզի խարճլըզ ըզ պըրագմամալարընը խասսէթէն ըճճա իտէրիզ։

ԻԹԹԱՐ

Տիւն եօրթու օլուղունտան պու նիսպէթիզ պու կիւնէ գալմըշ տըր։

ԹԷՇԷՔՔԻՐ

Պէրայի թէշվիգաթ, Տէրէվէնքլի վէ Թալասը պաղը մէարիֆքէրվէր զէվաթ Թարաֆընտան, Դայսէրիյէ Տէրէվէնք գարիյէսի մէքթէպինէ պիր սէնէլիք Մանգուամէ իհսանէ հիմմէթ օլունմուշ օլունտուղունու մա թէշէքքիւրի ազիմ պէեան իտէրիզ։

ԱՅՎԱԼԸ ՏԻԼԷՐԻՋ

Ճէրիտէի ահիզանէմիզին իքի տէֆա թաթիլի հէնկամընտա, զէվաթը համիյեթմէնտան Թարաֆընտան հիմմէթ պույրուլմուշ օլան համիյեթ վէ սէխավէթին էսամիսինի, մա թէշէքքիւրի ազիմ պու կիւն պէեան իտէճէք իքէն, պիզզարուր, եինէ թէէխիրէ մէճպուր օլմուշուզ տուր։ Ինշալահ, ան գարիզ իլը նիսսիմիզտէ պէեան իտէրիզ։

ՏԱԽԻԼԻԵԷ

Տիւնքիւ սէլամլըգ բէսմի ալիսի համիտիեէ ճամիի շերէֆինտէ իճրա պույրուլարագ, խըտիվի Սապըգ տէվլ. Իսմաեիլ բաշա հազրէթլէրինն մախտուտմարընտան սատտ. Մահմուտ բաշա հազրէթլէրի վէ Պոնլկարիսթան Իսլամ մէպուսանընտան 2 զաթ, վէ Ֆրանսա, Ալմանիա, վէ Ամէրիգա, վէ Եունան ոէֆարէթխանէլէրի թաբիքնտան կէօնտէրիլմիշ օլան 18 գատար սէյահ իլէ մատամալարը հազրը պուլունմուշ օլմալարը իլէ, սատտ. Մահմուտ բաշա հազրէթլէրի իլէ Պուլկարիսթան Իսլամ մէպուսարը վէ տահա զաղըլարը, իլթիֆաթը Բատիշահինէ մազհար օլմուշլար տըր։

Հայտար Բաշա վէ Էնգարէ խաթթը չիրքէթի իչին, թէրթիպ օլունան նիզամնամէյի էսասի միւնտէրիճաթընա, պաղը թատիլաթը խաֆիֆէ իճրասը գարարլաշմըրըլարագ, քէյֆիյէթ, Մ. Գաուլլա Թարաֆընտան գապուլ օլունտուղու կիպի, թատիլաթը վագընընն մէճլիսի Վ.իւքելատտա թասվիպ օլունմուշ տուր։

Պու քէրրէ տախի, Ամլիէ վէ մէզահիպ տաեիրէսինէ, տիվանը մուհասէպաթա, զապթիեէ տաեի ըէսինէ ումումմուհաճիրին գօմիսիօնունա պիրէր մաաշ վէրիլմիշ տիր։

Յունվար 6ընտան 12 սինէտէք, խազինէյի ճէլիլէտէն տէվաեիրի մերքէզիեէյի ասքերիեէ վէ միլքիեէեէ վերիլէն մէպալիղին 14097039ղրշ։ տան իպարէթ օլտուղու, պու քէրրէ Մալիեէ նէզարէթինտէն իլան օլունմուշ տուր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖԱՐ

Բարիզ 24 յունվ։

Ֆրանսա պանգասը, սգօնթօսընը 100տէ 3 պուչուղա թէնզիլ իթմիշ տիր։

Լօնտրա, 24 յունվ։

Ինկիլթէրա պանգասը, սգօնթօսընը 100տէ 3 պուչուղա թէնզիլ իթմիշ տիր։

Վիէննա 24 յունվ։

Ավսթրիա պանգասը, սգօնթօսընը 100տէ եարըմա թէնզիլ իթմիշ տիր։

Բրէնս Ալէքսանտր տը Պուլգարիա, հիյնի ադիմէթինէ գատար խանէսանը իմբէրաթօրի ազասը Թարաֆընտան մազհարը թաաղիմ օլտուգտան սօնրա, Վէնէտիկէ հարէքէթ իթմիշ տիր։

ՄԷՍԱՆԷԼԻ ՀԱԶԸՐԸ

ԲԱՆԱՄԱ

Վաշինկթօնտան 21 յունվարտա եազըլտըղընա կէօրէ, Բանամա գանալը մէսէլէսի թէսվիեէբէզիր օլմագ իւզրէ տիր։ գանալը մէզքիւրը իքմալ իթմէք վէ իշլէթմէք իւզրէ, եէնի պիր գումբանեա տէրտէսթի թէշքիլ օլուպ, Մ. Լէսէբս, պու քէրրէ միլլզա Բանամա գանալը չիրքէթի հիսէտարանընա աեիտ օլաճաղընը վէ դարիպկէ մէվզիի թէտավիւլէ չըդաբըլաճագ օլան սէնէտաթընն իշթիրասընտա, էսկի հիսէտարանընն հազրը բիւճհանը պուլունաճաղընը պէեան իթմիշ տիր։

Մ. ԿԼԱՍՏԹՕՆ ՎԷ ԲԱԲԱ

«Բոլիթիշէ Գօրէսբօնտէնց» գազէթասընն Բօմա մուխպիրի, մէզքիւր զազէթաեա աթի մալիմաթը իթա իթմիշ տիր։

Մ. Կլատսթօն, բիւֆէդայի սիեասիեէսինէ իթա իթտիկի թէէմինաթա մուխալիֆ օլարագ, Բոմաեա ազիմէթ իլէ Բաբա հազրէթլէրի իլէ միւլագաթ իթմէկէ գարար վերմիշ տիր։

Մ. Կլատսթօնն պու թէշէպպիւսինտէն սօնրա, Բաբա հազրէթլէրինէ Ինկիլթէրա գապինէսինտէն, Բաբալըգ մագամընէ պիր մէէմուրիեէթի մախսուսէ իլէ Բօմանա կէլէճէք տիր։ Բաբա հազրէթլէրինէ Իրլանտա հագդընտա, թէվէճճիհիհ տերքեաբ իսէ տէ, լօրտ Սալիզպրի իլէ տախի, հիւանի միւնասէպաթտա պուլունմագ արզուսունտա տըր։

Պու թագտիրտէ Մ. Կլատսթօնըն ղիեարէթի իլէ պերապէր, Բաբա հազրէթլէրինէ Ինկիլթէրաեա գալը, իթթիխազ իթտիկի մէսլէքտէն սարմաեաճաղը զանն օլունուեօր։

ԱԶԳԱՑԻՆ

Կէչէն բազար կիւնիւ, միւթէվէֆա Կիւլպէնկեան Սերովբէ էֆէնտինին մախտուտմերի էֆէնտիլէր Թարաֆընտան, Փրկիչ պիյարէկեանընա վերիլէն միւքէմմէլ պիր ղիեաֆէթ միւնասէպէթիյլէ, Դուրդէն էֆէնտի Թարաֆընտան օղունան շու աթիտէքի նաթգու միւէսսիրի, մա մէմնունլիյէ տէրճ ու պէեան իտէրիզ։

Բարեգործութիւնն է միայն, եղբարք, յաղթանակ Քրիստոնէին յետ մահու. անմահութիւնն կը սկսի ցկնի մեռելութեան, յաւէժութիւնն՝ յետ անցաւոց կենաց, հանգիստն՝ յետ աշխարհային հանապազօրեայ տառապանաց։ Ո՛վ երկնաւոր միութարութիւն Քրիստոնէին, երբ խորին երկիւղածութեամբ կ'ապօթէ բաղկատարած առ Բարձրեալն Տէր վասն հոգւոց հանգուցելոց. երբ, յուսալից և հաւատաւոր, «Հանգո, Տէր, զնոդի սորա» կը մրմնջէ ի ձայն հանդիսաւոր մաղթանաց։ Յաւիտենականութեան սեմոց առջեւ այլ ինչ կարէ խորհիլ և աղօթել Քրիստոնեական բարեպաշտ։ Կը տեսնէ անդունդն սրկորաբաց իւր սիրելւոյն առջեւ. կը թուի նմա թէ նիւթն է որ կ'առնու կեանքն իւր մէջ. կը սոսկայ կենաց և մահու դժընդակ հակասութեան առջեւ. յարտասուս կը փղձկի առ անտանելի վշտին զոր կը զգայ ի տես իւր սիրելւոյն յաւիտենական բաժանման, որ յաճախ ծաղիկ, կը խամրի իւր ցօղնոյն վրայ, մինչեւ պահ մի երկբայել իսկ աստուածային բարութեան և արդարութեան վրայ։ Այլ յոյսն ի թիւս հաւատոց կը հանի անդէն ընչել ի սիրտս քրիստոնէին, որ առ ժամայն կը տեսնէ այն տեսանն որպէս դրուն յաւիտենականութեան, այն անդունդն՝ որպէս անհունութիւն անդրշխարհին կենաց։ կ'առնու անդէն ի միտ թէ կեանքը չէ զոր կ'ամփոփէ իւր մէջ նիւթն։ մահու և կենաց հակասութիւնն կը պարզուի իւր մտացն առջեւ։ պատրանքն է որ կը փաքատի և տեսի կուտայ անսուտ իրականութեան։ Դառնութեամբ լի, այլ և յուսալից սրտիւ, քանի մի կաթիլ արտասու և ափ մը հող կը ցանէ սիրելւոյն գագաղին վրայ, որ կ'անհետի յաչաց, և կը մեկնի գերեզմանին մտէն։ Այսպէս կը թաղէ Քրիստոնեայն իւր մեռեալն, եղբարք։

Բայց կոյս գերեզմանին յոյսն և յայսկոյս գերեզմանին բարեգործութեան յիշատակն միայն կարեն տալ մխիթարութիւն Քրիստոնէին որ կ'ապրի յետ իւր օրրակցորդ մերձաւորաց։ Ի լրանալ անցաւոր կենաց, երբ կը սկսի մշանջենականն, յաւիտեան կը չափուի կենաց տեւողութիւնն։ այս ոք, կը սեսն, եղաւ վաղամեռիկ, այն ոք զրաւեցաւ ի կատարեալ հասակի ծերութեան։ Կը չափեն կեանքն ամաց թուով։ յօրէ յորում կը սկսի բաբախել սիրտն, մինչեւ ցօրն յորում կը դադրի բաբախել, ժամանակի այդ տեւողութիւնն՝ կարճ թէ երկար՝ ըստ սովորութեան կը կոչուի կեանք։ Բայց այս է միթէ Քրիստոնէին կեանքն. ո՞ւր կը մնայ ապա յոյսն որ յայսկոյս գերեզմանին, և բարւոյ յիշատակն յայսկոյս գերեզմանին։ Ճշմարիտ Քրիստոնէութիւնն կը վարդապետէ մեզ սակայն հաւատալ՝ թէ մարդ ոչ միայն կ'ապրի ցորչափ կը շնչէ, այլ և հետ վախճանի շնչոյն, թէ մարդ կ'ապրի իւր երախտաւորութեանց յետ, կ'ապրի իւր առաքինական գործոց մէջ, կ'ապրի իւր ղաւակաց վրայ. կ'ապրի անդ ի յերկինս, կ'ապրի աստ ի յերկրի։ Զիւր ինչ որ կարէ սանանել այն կենաց որ կը սկսի յետ մեռելութեան. եթէ կամեցաւ Քրիստոնեայն երախտիս գործել իւր նմանեաց, եթէ օգնեց կարօտելոց, եթէ ընդարձակեց իւր ձեռքն աղքատաց, եթէ չապրեցաւ այն կենօք միայն որով կ'ապրին նաև ոչ-մարդկեղէն էակք, եթէ զօրաքաջութեամբ և զայլոց կերութեամբ չանկաւ ընդ անիծիւք տանեկին, և չեղաւ անձնատուր բաղմապիսի տկարութեանց որ յաճախ կը հրապուրեն զմարդ յանբանաւոր-բարս։ մահ այդպիսւոյն չէ մեռելութիւն, բարեգործութիւնն այդպիսւոյն յաղթանակն է յետ մահու։

Այս զգայմամբ անչուշտ, եղբարք, և այսպիսի խորհրդովք բոլորած եմք այսօր այս զոյգ մի դերեզմանաց շուրջն։ Այս կրկին հողակուտից ներքեւ կը հանգչին ընչիարք Տ. Սերովբեայ և Տիկ. Հռիփսիմեայ Կիւլպէնկեան, առաքինի ամուսնոց, որ այդպէս կոչուեցան յաշխարհի։ չեւ հասեալ ի տես ծերութեան՝ մեկնեցան նոքա յաստուեաց, այդ անձուկ դռնէն մտնելով ի յաւէժութիւն։ Իբր երեք տարի յառաջ, հասարակաց սգոյ օր մի եղաւ օրն այն ցաւագին յորումն Կիւլպէնկեան բարեգործ գերդաստանին աւագ ներկայացուցիչն յանկարծահաս մահուամբ կը զրաւէր ի կենաց։ սուգն ընդհանուր եղաւ ազգին համար, վիշտն հասարակաց էր։ Հայ ժողովուրդն միաբերան կ'աղօթէր նորա հոգւոյն փրկութեան համար։ Աստուծոյ արդարութենէն սրտապինա կը հայցէր Հայ եկեղեցին օթեւան մի շնորհել բարերարին «յօթեւանս արդարոց»։ դառնագին վշտաբ համակեալ ոմն կ'ողբայր իւր ամուսնին, ոմն իւր եղբայրն, ոմն իւր հայրն բարեգործով, ոմն իւր բարերարն, սա իւր պաշտպանն, նա իւր խնամածուն, և ազգն համայն իւր ընտրելագոյն անդաստիարէն մին։ Ամէն ոք դուրգուրանօք կը շրջապատէր հանգուցելոյն դագաղն։ այլ և բազումք երանի կուտային նմա այդ գերեզմանն աղքատաց արտասուօք կ'ողողուէր, և մաղթանք այրւոյն և մրմունջք որբոյ կ'որորէին զնա յերանութեան։ Տ. Սերովբէ Կիւլպէնկեան իւր հաղուագիտ ձրիւք և անդուլ գործունէութեամբ կարող եղած էր բարձրանալ ընկերական սանդղոց վերագոյն մի աստիճանն, և գրաւել իւր բարձր գիրքն որ ոչ միայն պատուաբեր էր համանուն գերդաստանին, այլ և համազգի վաճառականութեան դասուն, պատուաբեր նոյն իսկ Հայ անուան։ Իբրեւ ճշմարիտ Հայ և պարկեշտ քաղաքացի ոչ միայն կը վայելէր ամէն դասու ազգակցաց համակրութիւնն ու մեծարանքն, այլ և օտարազգեաց յարգանքն, մինչեւ իսկ մեր Օգոստափառ Վեհապետն կայսերական շնորհագին արժանանալով՝ պատուեալ էր Մէճիտիէ և Օսմանիէ շքանշանօք։

Իւր բազմապիսի երախտեաց հանդիսաւոր տրխուր մի էր մեծարանքն զոր յօժարակամ կը մատուցանէր Հայ ժողովուրդն նորա յիշատակին։ Ոչ ոք կարէ մոռանալ այն թանկագին երախտիքն զոր Տ. Սերովբէ Կիւլպէնկեան, իւր աղնիւ հարազատին՝ Մեծ. Սարգիս էֆէնտիի մասնակցութեամբ, դրած էր ազգային կրթութեան՝ հոյակապ վարժարան մը կառուցանելով ի Թալաս, և տարեկան կարեւոր նուիրատուութեամբ մ'ապահովելով վարժարանին բարւոք յարատեւութիւնն, որ 30 տարիէ ի վեր ա՛յնքան արդիւնաւոր եղած է բազմահայ դաւառի մը բնակչաց՝ նպաստելով իդեական սեռի դաստիարակութեան։ Ի մէջ բազում և բազմակերպ բարեսիրութեանց՝ նշանաւոր է անչուշտ այն կարեւոր նպաստն զոր իւր իսկ նախաձեռնութեամբ յանձնառած է նուիրելիս Կիւլպէնկեան գերդաստանն ի վերաշինութիւն Սուրբ Փրկչեան Հիւանդանոցիս, որոյ Հոգաբարձութեան անդամ եղած էր հանգուցեալն, այն Հոգաբարձութեան՝ որ 1878էն ի վեր նախանձաւոր գեր մը կը կատարէ անկիւնաց և որբոց այս ազգային ապաստանարանին մէջ, եւ վաղ իսկ իրաւունք ստացած է բովանդակ ազգին երախտագիտութեան վրայ։

Յետ այս դառն կորստեան, երբ դեռ հաղիւ երեք տարուց ժամանակ մի եւթ կը հեռացնէր Կիւլպէնկեան գերդաստանն իւր մեծ հօր սգոյ օրէն, հանգուցելոյն բարեպաշտ տ. Սերովբեայ, Տիկին Հռիփսիմէ, որ առ կարօտոյ և վշտի յերից ամաց հետէ ամէն օր կը մեռանէր տակաւ, վերջին անգամ կը փակէր իւր արտեւանունքն յանհնարին կսկիծ իւր զաւակաց մանաւանդ, որք, ի հօրէ որբ, կ'որբանային եւ ի մօրէ ա՛յնքան տարաժամ բաժանմամբ։ Ա՜հ, ո՛րչափ դառն է ծնողաց կսկիծն։

երը կը տեսնէ մարդ իւր աչաց առջեւ անկենդան տարածուած զայնոսիկ որ գոյութիւն տուած էին նմա, արիւն յարենէ, սիրտ ի սրտէ, կեանք ի կենաց· որք աշխարհի բոլոր բարիքն կամեցած էին իւրեանց հոգւոյ հատորին, որք կենաց լեղին ինքեանց պահելով միշտ՝ մեղրն նմա տուած էին հանապազ, որք կը կոչուէին հայր և մայր, որոց բոլոր ջանքն կը ձգտէր ի բարիս իւրեանց զաւակին, և գուրգուրանքն անսահման էր ի խնամս նորին··· քանի՛ դառնագին է հօր և մօր կորուստն։

Բայց Ֆ. Հռիփսիմեայ վաղաղրաւ կորստեամբն, եթէ Կիւլպէնկեան հարազատք անմխիթար վիշտ ըզգացին մայր մը կորդսանելով, ոչինչ նուազ արդար է ցաւն զոր կրզդան այլք առաքինի կնոջ մը կորստեամբ յանձին տիկնոջն Հռիփսիմեայ։ «Որ եդիտ կին բարի՝ եդիտ շնորհս·» այս եղած էր մեծագոյն երջանկութիւնն զոր հանդուցեալ Կիւլպէնկեան կը վայելէր յաշխարհի ի շնորհս իւր բարի կընոջ, որ ընդ արեգակամբ հնարաւոր եղած բարեբաստութիւնն կը յարդարէր Կիւլպէնկեան ընտանեաց, պահպանելով՝ որպէս պահապան ի տան՝ առանին խաղաղութիւնն, ընտանեկան յարկին սրբութիւնն, քրիստոնէական բարեպաշտութիւնն, մաքուր բարոյականն, որք քան զկանս պատուական պատուականագոյն զարդարանքն են ընտանեաց։ Թէ կինն է հրեշտակ, դրախտ մը կը դառնայ տունն· այլ ո՞վ կարէ երկմտիլ հակառակին վրայ։ Կինն ամէն ինչ է ի տան, ճշմարտապէս նա է որ կիշխէ անդ· այրն իւր դրից կամ ընկերական արժանեաց կէսն կը պարտի իւր կնոջ· կա՞յ տարակոյս։ Եւ Ֆիկին Հռիփսիմէ Կիւլպէնկեան զսակն էր իւր ամուսնոյն, շնորհն իւր տան, բարի օրինակն իւր զաւակաց, որոց իաղաղիկ զարդացման համար կը նուիրէր իւր բոլոր սիրոն, իւր բոլոր յօժարութիւնն և իւր հոգւոյն բոլոր խանդն ու գորովն։ Ո՞վ աւելի կարէ շնչել զաւակաց սրտին բաբուոյզդացումն և գեղեցկին ճաշակն՝ քան մայր մը խանդակաթ·ո՞վ կարէ սերմանել այն մատղաշ սրտից մէջ անբիծ բարուց և հոգւոյ նկարագրի մը սերմերն՝ որչափ մայր մը ճշմարտապէս արժանաւոր այդ անուան։ Մանուկն ի տիս տղայութեան խմոր մ'է իւր մօր ձեռաց մէջ· մայրն կարող է նկարել ի նմա մարդն որպէս և կամի· թէ թեւեր տայ նմա, արծուի կը դառնայ մանուկն, որ կարհամարհէ ամէն բարձունք, ի ձեռս մօր է կազմել մանուկն որպէս մարդ, կամ թողուլ զնա որպէս պատկեր մարդակերպ։ Այսպէս էր, եղո՛ւկ, հանդուցեալ Ֆիկինն Հռիփսիմէ, այսպիսի էր մայր իւր զաւակաց· նա տիպար էր մարց, տիպար առաքինի մօր։

Եւ ոչ միայն իբրև տիրուհի և իբրև մայր՝ առաքինի հանդիսացաւ Հռիփսիմէ տիկին իւր ոչ երկարատեւ կենաց մէջ, այլ և իբրեւ կին բարեդութ և մարդասէր։ Երբ աղքատն ողորմագին հայեր ի ձեռս նորա ակնապիշ, կամ մանուկքն ուսումնատենչ առ նա հայցեր յուսալից, աստուածասէր կինն կը սրբէր անդէն կարօտելոյն արտասուքն, կը մատուցանէր նմա փոփոխանք աստուածահաճոյ, ողորմութիւն, և չէր դիտեր ձախն թէ զի՞նչ կը գործէր աջն։

Այսպիսի կնոջ և այսպիսի մօր, կամ մանաւանդ այսպիսի ծնողաց, կսկիծն արդարեւ դառն է Կիւլպէնկեան հարազատաց· դեռ այդ հայրն և մայր կարէին վայելել իւրեանց սիրոյ պտուղներն· դեռ կարի տարաժամ էր այդ յաւիտենական բաժանումն, և տակաւին կարէին ուրախ լինել նոքա ի ծնունդս իւրեանց։ Բայց,

«Որ սիրոյ չթողու ժառանգ՝ նա միայն ոչ բերկրի՝ չիրմէն·» Նոքա կը բերկրին այժմ այդ չիրմէն ալ· զի թողած են ոչ միայն սիրոյ ժառանգ, այլ և ժառանգ իւրեանց առաքինութեան, ժառանգ իւրեանց անստգիտ բարուց և աղնուական զգացմանց, ժառանգ մարդասիրութեան և ազգասիրութեան· նոքա կապրին դեռ և պիտի ապրին իւրեանց զաւակաց վրայ, որք կը բազմապատկեն յինքեանս իւրեանց ծնողքն, և նոցա յիշատակաւն և օրինակաւն քաջալերեալ՝ արդէն իսկ կը փայլին Հայ ընկերութեան մէջ։

Եւ եթէ, եղբարք, ազգականք և բարեկամք ի նուիրական պարտաւորութենէ շարժեալ եկած են այսօր գերեզմանացս շուրջն յաղօթս կալ նոցա հոգւոյն համար, այս աղքատաց բնակարանին մէջ անկելոց և որոց ցերմեռանգն մաղթանք հանապազօր կը սլանան առ Բարձրեալն Աստուած, և պաղատանօք կը հայցեն ի նմանէ անդ ի յերկինս օթեվան երանութեան վասն հանգուցելոց, և ասա ի յերկրի մխիթարութիւն վասն վշտալից զաւակաց նոցին և եղբօրն հարազատի։

Ց. ԳՈՒՐԳԷՆ

Քաղաքական ժողովուն չրգան չարչէնպիհ կիւնքի իճթիմաքնտէ, 45 մէսէլէ վար իմիշ Դիւանքն իւղերինտէ։

Իշպու 45 մէսէլէ դեկտ. 22ինճի կիւնիւնտէն պէրու թէրաքիմ իթմիշ տիր։

Իշպու մէռէլէլերտէն բէջ չօղու յարաբերական տբրլար։

Քաղաքական ժողով, սօն իճթիմաքնտա, Բաթրիդ խանէմիզին ինշաաթը իշին, աթիւղիքր զէվաթը միւթէպերէտէն միւբէթթեղ պիր գօմիսիօն թէշքիլ իթմիշ տիր։

Ունճուզատէ Սաատէթլու Աբիկ էֆէնտի, Սաատէթլու Նուրեան էֆէնտի, Մագսուտզատէ Սաատ, Սէպուհ էֆէնտի, Սաատէթլու Աղնաւոր Յովհաննէս էֆէնտի, Աղնուամեծարք Յովհաննէս էֆէնտի Էսատեան, Յարութիւն էֆէնտի Նորատունկեան, Ներսէս էֆէնտի Ներսէսեան, վէ տահա սայիր պիր դաչ միւթէպէր զաթլար մէղբիւր գօմիսիօնը թէշքիլ իլլէ, Ամեն· Ս· Պատրիարք Հայր հաղրէթլէրինին բիեասէթի թահթընտա իճթիմա իսէճէքլէր տիր։

Քաղաքական ժողովուն էօնիմիւզէքի չարչէնպիհ կիւնքի իճթիմաքնտէ հայը պու լունմադիւղրէ Քարակէօմրիւկ քիլիսէսի, միւթէպէր Յանձնախումբու, պիր Եկեղեցական մէքթէպին քիւշատը թէշէքքիւրի նիյէթիյլէ խասէթէն տավէթ օլունմուշլար տբր։

Մալիւմաթը մէվսուդէմիզէ նէզարէն, մա էլ մէմնունիյէ պէեան իսէրիզ քի, իշպու մէքթէպ, Արմաշ վանքընտա քիւշատ օլունաճագ տբր։

Պու թէշէպպիւս ումումուն մէմնունիյէթինի պայիս օլսա ճայիզ տիր։

Բաթրիդ վէքիլի Իւթիւճեան Դեր. Տ. Գէորգ Ծ· վարդապետ եարին Իւսկիւտար Ս· Կարապետ քիլիսէսինտէ Ունճուզատէ սաատ. Աբիկ վէ Մաթուս էֆէնտիլերին բէտէրլէրի միւթէվէֆթա Կարապետ էֆէնտինին բուհու իշին, Ս. Պատրարք վէ հոգեհանգիստ պաշտօնու թադտիս իսէճէք տիր։

Միմիլէյհ Դեր. Իւթիւճեան Հայր, Ամեն· Ս· Պատրիարք Հայր հաղրէթլէրի թարաֆընտան, տիւն վէ պու կիւն, Ամեն· Խրիմեան Սրբազան հաղրէթլէրինին, սաատ. Նուբեան էֆ. հաղրէթլէրինին, վէ Աղնուա. Էսայեան էֆ. պիրատէրլէր վէ Ունճեան Կարապետ Աղնուա. Հազարեան Կարապետ, Մանուկեան Մկրտիչ, Քափամաճեան Կարապետ, վէ սաատ. Սուրէնեան Յովհաննէս էֆ. հաղրէթլէրինին վէ Կիւմիշեան Աղնուա. Յովհաննէս էֆէնտինին իսմէրինի թէպրիք իթմիշ տիր։

Վսեմ. տը Զունդ Ասպետ տիւն Բաթրիդ հանէմիզէ պիր ադիմէ, Ամեն· Ս· Պատրիարք Հայր հաղրէթլէրինէ Ս· Ծնունդ թէպրիքինի իճա իթմիշ, վէ պատէհու Ամեն· Յարութիւն Սրբազան հաղրէթլէրէ վէկիլթա վէրմիշ տիր։

Ամեն· Ս· Պատրիարք Հայր հաղրէթլէրի պու ադշամ Գատրքէշիւնէ Ունճուզատէ Տաատէթլու Աբիկ էֆէնտի հաղրէթլէրի տէվլէթհանէլէրինէ պիթթէչրիֆ եարին սապահ մահէլլի մէղքիւր քիլիսէսինտէ քարոզ վէրէճէքլէր տիր։

Տիւն Բաթրիդհանէտ Ամեն· Ս· Պատրիարք Հայր հաղրէթլէրինին բիեասէթի թահթընտա օլարագ, էրզինճանա այիտ պաղր մէսէլէլէր իչին պիր գօմիսիօն թէշքիլ իթմիշ տիր։

ՈՃԱՐԱԴՈՐԾԱԾ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ԹԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Անդամագնեցական եւ պաշտօնավարական տեսակէտով·

—

Մարդս կը հպատակի ամբողջովին իւր ֆիզիկական կազմակերպութիւնը կառավարող կենդանական օրինաց, որոց մէն մի մասնամասնութիւնքն ուղեղին տրամադրութեան ներքև կը գտնուին։

Մարդ էակը կապուած է մասնաւոր պայմաններով իւր անձին և ընկերութեան հետ։

Մարդ էակին յօրինուածոյն պատկանող գործարաններէն միոյն մէջ երբ շարժում մը տեղի ունենայ, ջղային մասնաւոր թելերու միջնորդութեամբ կը հասնի մինչև ուղեղ, հոն իմաց տալու համար թէ այս կամ այն պայմանաց անմիջական գործադրութիւնն անհրաժեշտ է։ Նոյն իսկ այս գործողութիւնն է զոր կ'անուանեմք բնական պէտք։ Ուտելու պէտք, խմելու պէտք, շնչառութեան պէտք, միզելու պէտք, խաղալու պէտք, քալելու պէտք, և այլն, և այլն։

Երբ բնական սոյն պիտոյք, ուղեղէն զատ, մեր բուսական կենաց պատկանող գործարաններէն կը բխին այսպէս և կը հասնին մինչև ուղեղն, պարզապէս կ'անուանեմք· ուտելու, խմելու, խաղալու տարորժակ։

Բայց երբ ընդհակառակն կը բխին ուղղակի նոյն իսկ ուղեղէն, մտաւորական կենաց գործարանէն, կ'անուանեմք ղեցոյ։ Սիրոյ զգացում, բարեկամական զգացում, կրօնական զգացում, վրէժխնդրութիւն, ագահութիւն, փառամոլութիւն, հայրենասիրութիւն, որդիական սէր, և այլն, և այլն։

Ուղեղին գործունէութիւնքն իւրեանց մէն մի մասնամասնութիւններովն զգացմանց միջնորդութեամբ բը կը կատարուին։ Սոյն զգացմունք երբ վերջին աստիճան գրգռուին, կէր՝ անուամբ կը տիրապետեն անհատին յօրինուածոյն և դիտակցութեան բովանդակութեանը։

Զգացմունք որ ուղեղին բնական պէտք են, ունին իւրեանց յատուկ գործարաններն նորա անդամաղն նական շէնքին մէջ· այնպէս որ զգացմունք կրնան այլակերպիլ· տկարանալ և մինչև իսկ ամբողջովին չնչուիլ երբ սոյն գործարաններն անդամալնապէս խանգարուին ոևէ պատճառներով։

Երբ ուղեղին մէջ ոևէ կարգի ըզգացում մը տեղի ունենայ, բնականաբար էհացում կը պահանջէ։ ուսկից կը հեռաւի որ ուղեղն պէտք է ունենայ իւր կազմակերպութեանը մէջ նաև այն էհացման գործադրութեան համար որոշ մասեր ալ։

Այս, ուղեղն ունի իւր շէնքին մէջ զգացմանց կայարաններէն եկող հրամաններն կատարելու յատուկ մասեր ալ, որոց էրգարդէր մասեր անունն կրնամք տալ։

Ըսել կըլլայ որ զգացմունք կը պահանջեն, և գործադիր մասերն կը կատարեն։ Զօր օրինակ, երբ ողորմութեան արժանի թշուառ աղքատ մը տեսնեմք, ցաւակցութիւն կզգամք· այս զգացումն կը պահանջէ ուղեղին գործադիր մասերէն որ այն աղքատին ողորմութիւն մը տրուի· այս՝ վերջիններն ալ կը բերին իսկոյն կատարել։ որով հետեւեալ շարժումնք ամենայն կանոնաւորութեամբ տեղի կունենան։ Ձեռն երդանը դանել· դոն հանել· ղրն բանալ· և դրկեն ոտիկ հանելով, դալ՝ աղքատին։ Այս գործողութեան նպատակն գոհացում կը պատճառէ ցաւակցութիւն ըսուած զգացման։

Բոլոր այս շարժումնք մկանական խումբերու ամենակատարեալ կարգաւորութեամբ ձգտմամբն կը կատարուին որոց ջղային շարժին թելերն՝ ուղեղին գործադիր մասերէն ծագում կառնուն։

Այս եղանակով կը կատարուին ոճիրք վրէժխնդրութեան և կամագահութեան զգացմամբ· և բարեգործութիւնք՝ բարոյական զգացմամբ։

Բայց սա գիտնալ հարկէ որ ուղեղին զգացմանց և ասոնց հրամանները կատարելու պաշտօն վարող գործադիր մասանց մէջտեղ կան նաև միջին կարգ մը մասեր ալ որոց բնախօսական պաշտօնն է, ըզգացմանց կայարաններէն եկող հրամաններն գործադիր մասանց հասնելէ առաջ, զանոնք անգամ մը աչքէ անցնել· և այս ալ ուրիշ բանի համար չէ, բայց միայն քննելնելու, կշռելու, դատողութեան ներքեւ առնուլ, չափել, հակակշռել· խորհրդակցիլ և այսպէս իւրեանց վերջնական որոշմանց համեմատ և հարկ եղած կերպով յանձնարարել գործադիր մասանց անոնց գործադրութիւնն։

Այս գործողութենէն կը հետեւի բնականաբար որ զգացմանց հրամաններն կամ բացարձակապէս կը գործադրուին, կամ անբողջովին կարգիլուին և այլ և այլ փոփոխութիւններ կրելէ վերջը սիայն կը յանձնուին գործադիր մասանց։

Ըսել կըլլայ որ զգացմանց հրամաններուն գործադրութեան եղանակն՝ կախում ունի ուղղակի ուղեղին դատողութեան կայարաններէն։

Ինչպէս այսօր բարձրագոյն կարգի կենդանեաց, նոյնպէս ալ կըրնանք ըսել թէ նախապատմական մարդուն ուղեղին դատողութեան, այսինքն, մտաւորական բարձրագոյն և ամենանուրբ գործողութեանց մասերն անդամալնապէս և պաշտօնավարական կարողութեամբ տակաւին շատ տկար, շատ նիհար, դեռատին, պարզ բնազդումէ իսկ անորոշելի զգացմանց հրամաններուն կատարելապէս գերի վիճակի մէջ կը գտնուին։

Բայց երբ մարդս ժամանակին հետ միատեղ սերունդ առ սերունդ կը կատարեալագործուի, և երբ այսպէս ուղեղին դատողութեան, այսինքն, բարձրագոյն գործողութեանց, մասերն անդամալնապէս և պաշտօնավարական կարողութեամբ կը զարգանան և սոյն ամենապարզ բնազդումնք կը վերածուին իմացական վսեմագոյն գործողութեանց, բնականաբար այլ եւս փոխանակ կուրօրէն հնազանդելու զգացմանց հրամաններուն· նոյն իսկ իրենք տէր և իշխան կը կանգնին մարդ էակին մտաւորական կենաց և այս կերպով կարգելու զայն գերի ըլլալէ իւր վայրենական զգացմանց և դազանական կրից։

Եւ որովհետեւ մարդկային ընտանիքին ամենէն լուսաւորեալ ճիւղերուն պատկանող անհատի մը զգացումներն ամենայն կերպով և կատարելապէս գոհ ընելն բացարձակապէս անհնար է այս օր ուրիշներու զգացմանց գոհացում տալու մասին արդելք չըլլալու, և քանի որ ընկերութեան պատկանող մէն մի անհատ կը պարտին զիրար ամենայն կերպով հաւասարապէս յարգել իբրեւ առաջին պայման ընկերութեան կազմակերպութեան և քանի որ մարդկութեան չահերն ամենայն կերպով ապահովելու առաջին միջոցն է ընկերութեամբ ապրիլ· բնականաբար մտաւորական վսեմագոյն կարողութիւնք կը պարտին անդադար կանոնաւորել չափաւորել, սանձել, զսպել և պարագայից համեմատ մինչեւ իսկ անբողջովին լռութեան դատապարտել մարդ էակին, անմիտ, անաստուած, անմարդավայել և վայրենական խստապահանջ զգացմունքն։

Մտաւորական այս բարձրագոյն գործողութեանց սերունդ առ սերունդ կրկնութեամբն է որ աստիճանաբար հին զգացմունք կայլակերպին, կը փոխուին և համակերպելով միշտ ընկերական օրինաց, կը գոյանան բարոյական զգացմունք։

Բայց այս կէտը ուշադրութեան արժանի է որ, բարոյական զգացմունք մարդ էակին նախապատմական և վայրկենական զգացմանց կատարելագոյն տիրապետել և կամ զանոնք բոլորովին ջնջել և անյայտ ընելու աստիճաններուն չեն հասած տակաւին, և ճիշդ այս պատճառաւ է որ, երբեմն նոյն իսկ բարոյական զգացմունք տկար գտնուելով և կամ նախապատմական զաղանավայել զգացմունք զայրանալով իբրեւ ՝ՀԷ՝, կը մղեն մարդս չարագործութեան, ոճրագործութեան և այլ պարսաւելի և անպատիւ գործերու։

Կատարեալ մարդու մը ուղեղին մէջ զգացում մը տեղի ունենալուն՝ կանցնի իսկոյն դատողութեան կայարաններուն, այս վերջինները զայն կը կշռեն, կը դատեն, կը համակերպեն զայն վերջապէս անհատին և ընկերութեան շահերուն և այնպէս կը յանձնեն ուղեղին գործադիր մասանց։ Օրինակի համար, երբ մարդ մը կրօնական զգայմամբ դրդեալ փափաքելու ըլլայ ընկերութենէ հեռանալով անապատը քաշուիլ և հոն խոտ միայն ուտելով ապրիլ Աստուծոյ հաճելի ըլլալու դիտաւորութեամբ, մտաւորական բարձրագոյն գործողութիւնք սոյն զգացումն քննութեան ներքեւ դնելով իսկոյն կը դուշակեն թէ մարդ Աստուծոյ աւելի հաճելի կը լինի դիտութեամբ, դատարակութեամբ, ուսմամբ, մտաւորական մշակութեամբ, ընկերութեան օգտին աշխատմամբ, ամուսնանալով զաւակներու տէր ըլլալով և անոնց կատարեալ կրթութիւն տալով՝ մարդկութեան օգտակար անդամներ պատրաստելով, անկարապքաթին կարելի եղածին չափ օգնելով, անոնց որդւոցը դաստիարակութեանը մասին իւր բաժնին ինկած զոհողութիւնը ընելով, քանի՛ լեռը քաշուիլ և քարայրի մը մէջ, անլանի նման, մարդկութեան արժանապատուութեանը նախատինք խոտ ուտելով ապրիլ։ Մասյին այս գործողութեան շնորհիւ է որ այսպէս կը համակերպին ըզգացմունք անհատին և միանգամայն ընկերութեան շահերուն։

Կատարեալ մարդու մը զուղեղին զգացմանց, դատողութեա՛ն, և գործադրիչ մասանց մէջտեղ պաշտօնավարական ներդաշնակութիւն մը, հաւասարակշռութիւն մը և իրար կառավարել և չափաւորելու մտաւորական ոյժ մը՝ տրամադրութիւն մը կայ։

Եւ որովհետեւ ինչպէս որ միեւնոյն ծառին պատկանող չըկան մինչ իսկ երկու տերեւներ որք մաթեմատիկական ճշդութեամբ իրար նմանին, նոյնպէս ալ մարդկային ընտանիքին պատկանող չըկան երկու անհատք որ մտաւորապէս իրար նմանին, և այս նմանութեան անկարելիութիւնն այնչափ կաւելնայ՝ որչափ որ մղեմք մեր խուզարկութիւնքն եւս աւելի լուսաւորեալ ազգաց մէջ։

Մէն մի անհատ ունի այս կամ այն զգացմանց զօրաւոր և տկար կողմերն և այս ալ իւրեանց անհամար աստիճաններովը, դոյներովը, և ուղղութիւններովը, ինչպէս նաեւ դատողութեան և իւր գործոց մասին։

Բայց որչափ որ ալ անհատք մտաւորապէս տարբերին իրարմէ, մար-

դէս կը պարտի դա՛լ, տրամաբանե՛լ, դործե՛լ իւր և ընկերութեան շահերուն համակերպելով, ընկերութիւնը կը պարտի անհատինչահերուն ուշադիր ըլլալով դործել ինչպէս անհատը ընկերութեան։ Այս է ընկերութեամբ ապրելու օրէնքը, և բարոյական զդացմանց զարդացմանը համար հարկ եղած ընախօսական դիծը։

Ոճրագործք, չարագործք ոչ այսպէս կ'զդան, ոչ կը խորհին և ոչ ալ կը դործեն։ Բայց ի՞նչ բանի համար։

(Շարունակելի)

ՏՕՔԹ. ՃԷԼԱԼԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՔ

Մանդուսկի–Էֆքեարի և մի այլ թրքարարբառ թերթի միջև մղուած վիճաբանական պայքարի շարժառիթն է ազդային–կրօնական ըզդացումը։

Եթէ մենք անչատ կը նկատենք ազդային և կրօնական զդացումը, պատճառն այն է թէ քրիստոնէութիւնը մեծ զարկ տուած է մեր ազդային զդացման, բոլորովին կերպարանափոխ ըրած և մեր ազդայնութիւն կապած ու միացուցած է ընդ Հայաստանեայց Սուրբ, Կաթողիկէ, Առաքելական և Ընդհանրական Եկեղեցւոյ, այնպէս որ, Հայ ըսելով կիմացուի այն՝ որ հետեւող է նոյն եկեղեցւոյ, որովհետեւ Հայաստանեաց Եկեղեցին է ազդային եկեղեցի։

Ըսուս այնմ ո՛վ որ խորթացեալ կամ հեռացեալ է այն Եկեղեցիէ, խորթացեալ կամ հեռացեալ է ազդայնութենէ։

Այս վարդապետութիւն կամ ըսկզբունք դուցէ չյարմարի դասուս քաղաքակրթութեան իմաստասիրական սկզբունցը, բայց բնաւ մեր փոյթը չէ թէ կը յարմարի եղեր կամ ոչ, մեղի պէտք եղածը սա է թէ նոյն վսեմ սկզբունք կամ վարդապետութիւն շատ լաւ կը յարմարի մեր ազդային պահպանման, զի մենք կրօնական և ոչ թէ քաղաքական ազդ ենք։

Այլ է քաղաքական ազդայ դաւանանքն և այլ է ու պէտք է այլ լինի կրօնական ազդայ դաւանանքը։

Ի հնումն մեր նախնիք խիստ լաւ ըմբռնած էին նշանակութիւնը սոյն վարդապետութեան կամ սկզբունքին, ուստի, շատ բան վրայ տալուին պահելու համար միայն իրենց Ազդային Եկեղեցի, որով պահպանեցին դիւրութեամբ ազդայնութիւն։

Էր ուրեմն չպահենք ու չյարդենք մեր նախնեաց աւանդական քաղաքականութիւն։

Այս պարզ ու անմեղ քաղաքականութիւն շատ յարմար է նաև մեր վրայ իշխող Օսմանեան տէրութեան շահուցդ, որովհետև Հայաստանեայց Եկեղեցին իր տեսակին մէջ մի առանձին Եկեղեցի է, որ չունի Հայ տարրէ զատ ուրիշ հետեւողներ։

Հայն որ միշտ հեռաւոր է իւր նախահայրերու քաղաքականութեան, անշուշտ պիտի յարատեւէ ի նոյն, զի իւր միակ նպատակն է ու պիտի լինի պահպանել զիւր Ազդային Եկեղեցի, որը ապահովութիւն կը դտնէ մի միայն Օսմանեան փառապանծ Դահուն քաղցր հովանաւորութեան ներքև։

Այս հաւատք դոյացած է ի մեզ դարաւոր անժխտելի ապացոյցներով։

Նշանակելի կարևոր պարադայ մ'է այն վստահութիւն որով կը պատուի մեր Ս. Պատրիարքն թէ Ն. Կ. Վեհափառութեան, թէ Բ. Դրան Նախարարաց և թէ Ազդին ընդհանրութեան կողմէ։

Այս հաւատիք ապացուցեալ է Կայս. Շնորհներով և Ազդին կողմէ արտայայտեալ այն համակրական զդացմամբք, որ յայտնուեցան Տարեգլխոյ և Ծննդեան շնորհաւորութեան առթիւ։

Երբ Ազդին գլուխը դտնուող արժանաւոր Պատրիարքն կը պատուի համակրական ցոյցերով, կը ընդունի թէ նա իւր գործունէութեամբ վստահելի դրից մէջ կը դտնայ, և այդ վստահութիւն իւր — Պատրիարքի — գլխաւոր դիծը կը կազմէ։

Զօրաւոր է մեր Ս. Պատրիարքը, դի Ն. Կ. Վեհափառութեան շնորհաց, Բ. Դրան նախարարաց յարդանացն և Ազդին սիրոյն, համակրութեան և վստահութեան արժանի կը հանդիսանայ։

Այն կարևոր պայմանք Ն. Սրբութեան միշտ գործնական ուղղութեամբ փայլելու մղում և գրդիռ մ'են և հոգ ապացոյց թէ Ազդին աղակցութիւնը իւր հետ պիտի լինի ներ.քին բարեկարգութեան մեծ ու կենսական դործին մէջ, յորում մասնաւորաց կողմէ յարատեւ արդելք կամ դժուարութիւնք զուրկ են կարևորութենէ, այդ մասնաւորք լինին եթէ եկեղեցական կամ աշխարհիկ անձնաւորութիւնք։

Ս. Պատրիարքը ներքին բարեկարգութեան առաջին քայլին մէջ տեսաւ թէ ընդհանուրի տարտարդութիւնք ո՛ր կողմ կը հակին։

Ցօնական տուուց կը յաջողէն դործի օրերը, և մենք յոյժ բարերարդ պիտի լինինք եթէ այս ուղնակաց մէջ աւետենք բարեկարգական մխիթարելի դործեր։

Կը յուսանք, որովհետև մեր Ս. Պատրիարքն դործել սիրող մարդ է և յոյս ու հաւատք ունի։

Բաղմամեայ ապարդիւն փորձեր վերջապէս հաղիւ համոզում դոյացուցին թէ դործելու համար ժողովոյ մէջ համամտութիւն պէտք է, ինչպէս նաև յանձին ժողովականաց դիրք և վստահութիւն պահանջելի պայմաններ են։

Այս բանի դեղեցիկ օրինակը տեսնուեցաւ նախ Բերայի Թաղական խորհրդոյ համախմբութեան վրա, որ թէև սահմանադրապէս ընտրեալ մարմին մը չէ, բայց սահմանադրապէս ընտրեալ մարմնէ շատ աւելի յաջողութիւններ ունեցած է, որովհետև բաղդմ ոդտակարար շինութեամբք ճոխացուցած է Բերա ի Թաղը և վարկը բարձրացուցած է։

Երկրորդ օրինակը տեսնուած է Ղալաթիոյ Թաղային Ցանձնախմբին վրայ, որ նոյնպէս բաղմամ կարևոր շինութեամբք ճոխացուցած է Ղալաթիոյ Թաղը վարկը բարձրացուցած է, կեդրոնական վարժարանը կը պահէ ի բարւոք վիճակի և բարեկարգ նախակրթարանի դպրոց մ'ալ պահելէ զատ՝ 1000 ոսկիէ աւելի ծախքով մ'ալ եկեղեցին պայծառացուց, մինչդեռ նախորդ Թաղ. խորհուրդը եկեղեցւոյ արդի հասոյթներով հաղիւ կը պահէին վարժարան մը։

Կարդն եկած է այժմ Քարակէօմրիւկի եկեղեցւոյն, որը մասամբ կարարութեան համար ընտրուած է վստահելի, ձեռնհաս և դիրք ունեցող անձերէ թաղային Ցանձնախումբ մը՝ ընդ նախագահութեամբ Օրմանեան Դեր. Մաղաքիա Սրբազանի։

Ներելի է մեզ այժմէն յուսալ թէ Քարակէօմրիւկի եկեղեցին ալ իւր արդի թաղային Ցանձնախմբի փայլաշան դործունէութեամբ և իւր կարևոր հասոյթից բարւոք մատակարարութեամբը պիտի կրնայ փայլիլ Նման Բերայի և Ղալաթիոյ։

Երբ կը խօսինք Քարակէօմրիւկի վրայ, հարկ է որ արդարութեան պարտք մը հատուցանենք, դրուատելով յիշատակն հանդուցեալ Շամատանճեան Աւետիս էֆէնտիի, որ երկարատև պաշտօնավարութեան միջոցին բարւոք ծառայութիւններ ունեցած է։

Քարակէօմրիւկի անկեալ վիճակն կոկսի սատի երբ 20 տարի յառաջ երբ բարեյիշատակ Շամատանճեան Աւետիս էֆ. վերջնապէս հրաժարեցաւ իւր արդիւնաւոր պաշտօնէ։

Քարակէօմրիւկցին փափագելով պատուել յիշեալ բարեպաշտ և բաղմարդիւն անձին քաղցր յիշատակը, ուղեց նորա մարմինն ամփոփել ի նոյն եկեղեցի, բայց իւր ազնիւ ժառանդներ — Աղնոս. Յեսու, Գրիգոր, Կարապետ և Միհրան էֆէնտիք Շամատանճեան — յարգելով իւրեանց ողբացեալ Հօր վերջին կամքը՝ պատասխանեցան թաղել Պալըգլուի գերեզմանատունը սակայն այսպէս թէ այնպէս միշտ օրհնեալ է ու յարգելի նորա յիշատակը։

Նոյնպէս օրհեալ ու յարգելի է յիշատակն հանդուցեալ Տ. Եղիազարեան Մելքիսեդեկ աղայի, որ Մայր եկեղեցւոյ համար շատ կարեւոր ծառայութիւններ մատուցած և Մայր վարժարանի շինութեան պատճառ ու միակ աշխատողն եղած է իբր 40 տարի առաջ և այն ատեն միայն Մեծ. Սալանեան Մ. Յովհաննէս աղայէ 40,000 դրշ նուէր առած է նոյն նպատակաւ։

Զատնք կը յիշատակենք Աղդին համար աշխատողներու օդտակար ծառայութիւններն մոռացութեան չարուելու և այլոց ալ դրդիռ մը ըլլալու համար։

Եթէ չենք կրնար վարձատրել մեր աշխատաւորներու, դոնէ պարտ ու պատշաճ յարդանքը չը զլանանք և զանոնք չլքանելու համար դէթ զդուշանանք վիրաւորելէ, որովհետև մեր մէջ իսօդներ շատ կան, բայց դործի դլուխ անցնող և խղճի մտօք դործ ու արդիւնք ցոյց տուողներ դժբաղդաբար շատ չկան։

Ուստի, ա՛լ պէտք է համոզուինք թէ մեր Ազդին համար խօսելու ժամանակն այլ ևս անցած է, քիչ մ'ալ դործի նայինք ու դործնական ուղղութեան հետեւինք։

* * *

Մեր մէկ յօդուածով կայպանէինք և այսպանէլ աւելի ցաւ կը յայտնէինք տեսնելով հանդուցեալ վարժապետ Մանավեանի սրբոց և այլուսն բացուած հանդանակութեան դոնէ վարժապետ մը չէր մասնակցած։

Հանդանակութեան վերջին ցուցակին մէջ կարդացինք որ վարժապետ Մեծ. Միհրան էֆէնտի Ասքանազեան տարի մը ամեն ամիս մէյ մէկ մեճիտ տալու յօժարեր է։

Դոհ ենք Ասքանազեան էֆէնտիէ։

Այսպիսի նպատակներու յաջողութեան համար նկատելի պայմանը միայն մարդոց նիւթական կարողութիւնը չէ, այլ դդացումը։

Կան մարդիկ այց նիւթական կարողութիւնը ներելով հանդերձ՝ օդնելու համար հաճոյք չեն դդար, որովհետև չեն դիտեր թէ տալն ի՞նչ երջանկութիւն է, մանաւանդ արժանաւորին տալը։

Ո՞չ ապաքէն Քրիստոնէութեան Դերագոյն հեղինակն, Յիսուս Քրիստոս տուողներու համար միշտ երանութիւն կուտայ և կրսէ մի անդամայն «տուք և տացի ձեզ»։

Մ. ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ

14 յունվար 1889

Ի Մուսալա Ճատտէսի։

ՊԻԼՄԷՔ ԻՔԻՆ ՕԳՈՒՄԱԼԸԵԼՔ

(6155 Ն–Դէօռն դԺէյեէ)

Մխիթար սարկաւագ Բասէն մանասթիրը թէրք էլէ, պիր քարվան պուլուպտա Սիվասա տէօնմէք իւզրէ էրդրումա կէլտիկինտէ, Պոդոս խամինտէ բարեպաշտ պիր ատէմին խանէսինտէ միւսաֆիր օլմուշ առէր. վէ մէրդումտա զիկտրէթէ կիթմիշ օլմասըյլա, Բօմա չէհրինտէքի քիլիսէճէ նէզամ ուինթիկամը, վէ վարդապետլէրին ալիմիքլէրինի, վէ կրօնաւորլարըն էնվայինիզամլարընը, վէ քիթիպխանէլէրին չօդլուղունու, վէլհասիլ օրատա կէրէք բուհանի վէ կէրէք ճիսմանի սուրէթտէ կէօրմուշ օլդուդլարընը, Մխիթարա նադլ ու պէէան կյէտիկինտէն, մէրդումտա, պիր ֆուրսաթ տիւշտիկինտէ, շէհրի մէզպուրու պիր քէրրէ կիտիպտէ կէօրմէքլիք արդուսի ատէշյլէ եանմատա պաշլամըշ տրը. վէ հաթթա, մէդքիւր խանէտէ պիր չօդտա ֆայիտէլի քիթապլար պուլունմադտէ օլաուզունտան, մէդքիւր քիթապլարըն իչինտէն, Գիրք Կդեմայ Կալանոսի նամ քիթապ քի, Հայոց եկեղեցինին, Հռովմայ եկեղեցիսի իլէ իթթիֆագընտան պահս իթմէքտէ իսմիշ տիր, օրատա գալարը միւտտէթ օդումուշ, վէ բէք չօդ ֆայիտէլի մալիւմատլար քէսպ իթմիշ, վէ պատէհուտտէ եօշճու օլմուշ տուր։

Վէ 1693 սէնէսի յունիսինտէ Մխիթար սարկաւագ Սիվասա վասրլ օլաուզունտան, պիթթապի, կէրէք ատթալարը, վէ կէրէք հալէա հաեաթտա պուլունան պիւյիւք պաքիրէ Մանասէ, զիհատէսիյլէ մէսրուր օլմուշլար տրը։

Մխիթար սարկաւագ թէքրարէն Ս. Նշան վանքընտա կիտիպ դալարադ, վէ տայիմա թէվրաթը Շէրիֆ, վէ Ոսկէբերանըն վէ Եփրեմին վէ սայիր աղիղլէրին քիթապլարընը օդուեարադ իմդարը էվդաթա պաշլամըշտրը. վէ օդուտուղու քիթապլարը, էօյլէ իւսթիւն քէօյիւ օդուեարադ կէչմէէիպ, իլլա թա էվվէլինտէն սօնունա դատար տէվամ վէ միւթալաա իտէրէք, վէ անչամատրը եէրլէրիտէ եա անլամաեա չալըշարադ, վէ եախօտ պիլէնէրէտէն սիւալիտէրէք օդումադտէ պուլունմուշ տուր։

Մէրդումտ, օդումադ հադդընտա օլ մէրթէպէ իսահիշկէր պուլունմուշ տուր քի, տէկիլ եալընըզ օտաընտա, իլլա հեր մահէլլատէ, վէ հաթթա եօլտա կիտէր իքէն դաթրը իւզէրինտէ տախի օդուտուղու կէօրիւլմիւշ տիւր, վէ պէօյլէլիքլէ, մէղհէպճէ մէսէլէլէրէ տաեիր օլ դատար պիւրհանլար թօրլաերպ եազմըշ վէ ֆիբրինտէ հրֆզ կյէմիշ տիր քի, տիհանըն աչըպտա միւպահասաթա կիրիչտիկինտէ, հէր իշիտէն իդհարը թէհայիւրէ պաշլամըշ տրը։

Ադանդ դերապայծտա պունլարը սեօյլէտիքտէն սոնրա, միսալ օլարադ տախի շու աթիտէքի վադ տալարը պէեան կյէմիշտիր. չէօյլէքի, Օլ կիունէրտէ մէդքիւր մանասթիրա, Գրիգոր խամինտէ պիր վարդապետ կէլմիշ, վէ պիր կիւն թատանան սոնրա քիրիսէէ կիթտիկինտէ, սայիր միաբանլար իչինտէ Մխիթար սարկաւագը տախիկէօրտիկինտէն, «շու գաւաղանը կէթիրտէ պիր կէօրէէիմ» տէմիշտիր. վէ Մխիթարտա ալըդ կէօթիւրտիկինտէ, մէրդումտ վարդապետ թէքրարէն կէօթիւրիւպտէ գաւաղանը եէրինէ վադ իթմէք իւզրէ մէրդումա իեատէ կյէտիկի վադրթատա, «ա՛ռ քեզ գաւազան իշխանութեան քարոզելոյ դրանն կենաց», վէ զայրիհիւմ» տէմիշ տիր։

Վէ Մխիթարտա, մէրդումանը պու սէօյլէեիշինէն իսթիհզատէն իպարէթ օլմասընը կէրչի անչամըշ իսէտէ, հիչ պիր ճէվապ վիրմէտիկինտէն, վարդապետ տախի իւավէթէն, «Մէն պէօյլէ էլինէ սալթ պիր գաւազան ալարադ վարդապետ օլամազսըն, վարդապետ օլմադըդ իչին քարոզ վիրմէք պիրմէքլիք իդթիդա իտէր, իմանի, էկէրչի շիմանի պիրիմ հուզուրումուզտա, լաեըդը սուրէթտէ պիր քարոզ վիրէպիլիր իսէն, իշթէ օլ վադըթ գաւազան ալմահա չայէսթէ օլուբսուն» տէմիշ տիր։

Հիչ պիր սէպէպ եօդ իքէն, պու եօլտա պիր շէյ վուդու պուլմասը պիզճէ ադլէ մուղայիր կէօրիւնմէքտէ տիր, վէ անլաշըլան, Մխիթար սարկաւագ թարաֆընտան, դաւազան հադդընտա աչուրի մէրթէպէ պիր արդու, պիր իսահիշ վէ պիր ալիմլիք խատասը էսէրի զուհուրա կիլմիշ օլաուզունտան, մէրդումտ վարդապետտէ իսթիհզատա դալդըշմըշ օլմասը տրը։

Դրիգոր վարդապետ Մխիթարը մալիւմաթ վէ քիթապէթճէ դուտրէթինտէն պիհատսէր պուլունտուզունտան, կէրչի պունլարը սեօյլէմիշ, վէ Մխիթարտա, «էկէրչի մուսաստաֆ իտէր էսէնիզ, հէման չիմանի էմրինիզի իճրա իթմէքլիկիզ հադրըմա տէյի ճէվապ վիրմիշ, վէ վարդապետ էմ կյէտիկինտէն, Մխիթարտա դաւազանը ելինէ ալարը պիրլէ, կիտիպ քարոզիչլերէ մախսուս պուլունան մահելլատէ տուրմուշ, վէ «Դաւազան զորութեան առաքեացէ Տէր ի Սիոնէ, և տիրեացիս դու ի մէջ թշնամեաց քոց» քէլամլարընը բնաբան իմութարադ, էվվելինտէն հիչ պիր հադրըրը պուլունմադը հալտէ, եարըմ սաաթ դատար, ադիղ քիթապլարան վէ ազիզ բէտէրլէրտէն խսպաթլար կէթիրէրէք, օլ մէրթէպէ կիւղէլ պիր քարոզ վիրմիշ տիր քի, հադրը պուլունանլարըն քիսֆիֆիսի տախի հայբան օլմուշլար տրը։

Շուրասը զարիպ տիր քի, պուհիքեայէ պէօյլէճէ պիթիրմիշտիր, մէրդումտ Գրիգոր վարդապետ, Մխիթարը, մատամ քի խսթիհզա իթմէքտէ իմիշ տիր, սոնրատան աճապա նէ՞ եարմըշ տրը, վէ նէ՞ սեօյլէմիշ տիր, Ադանդ դերապայծտա, օլ խուսուսա տայիր հիչ պիր շէյ զիքր իթմէմիշ տիր։

Քէզալիք օլ վադրթլարտա, մէդքիւր մանասթիրա, կէրէք փիլիսոփայութիւնտա, վէ կէրէք սայիր իլիմլէրտէ քէսպլի չէօհրէթ իթմիշ, Յովսէփ խամինտէ տիկէր պիր վարդապետ տահա կէլմիշ, վէ Մխիթարրն մալիւմաթ վէ լիսադաթընը կէօրէրէք, վէ թէքմիլ փիլիսոփայութիւնու քէնտինէ էօյրէթմէքլիկի վատ իտէրէք, կէրչի մէրդումա եանընա աչակերտլիկէ ալմադա չալըշմըշ իսէտէ, մէրդումտա զաթէն, հիչ պիր վարդապետ եանընա չբրադըրդա կիրմէմէքլիկէ, քէնտինէճէ դարարը դավի վիրմիշ պուլունտուզունտան, դաթան դապուլ իթմէմիշ տիր, չունքի, զաթէն էօյլէ դարար վիրմիշ օլաուդտան պաշդա, մէրդումվարդապետ իւզէրինտէ տախի որդուլէտիկինի, եանի Ալլահա տայիր պիր մուհապպէթ, վէ պիր ախլադը հասէնէ կէօրէ մէմիշ տիր։

Արատան ճիւղ պիր վադրթ կէչտիրտէ, մէդքիւր մանասթիրա Զօլադ լադապընը ալմըշ սայիր պիր վարդապետ տահա կէլմիշ տիր, վէ պու վարդապետ իսէ, մալիւմաթճա հիչ պիր շէյէ մալիք օլմաեըդ, անճադ սէրթ մէշրէպլի, դալբն էլպիսէլի, վէ չօդ բէրհիզ թուրթադ, քէնտուէի ճահիլ խալդա ադիղ պիր ճդնաւոր կիպի կէօթէրիր պիր ատէմ օլաուզունտան, վէ Մխիթար իսէ, մէրդումու, դաթէն էջմիաճինտէ իքէն թանընըշ օլուդ, վէ կէօղէրինէն աղրըտըդը կիւնտէրտէ, քէնտինի թէսէլլիսէ հիմմէթի խտէճէք եէրտէ, «եահու, կէօղէրին չէյթանըն սիլլէսինէ ուղրամիշ օլմադը տրը, իմանի, էկէրչի, չու շէյթանըն էսէրի օլան իլլէթտէն պիր ան էվվել դուրթուլմադ խոթէր իսէն, կէրչի ալէն սաղալարդ դուրթարա պիլիրիմէմմա, կէլիպ պէնիմ եանընա աչակերտ օլմալրընն» տիւ եէրէք իսթիհզա կյէտիկինի տէրխաթը կյէտիկինտէն, կէրչի, եանընա աչակերտ ալմադըդա վէ էնվայի լադրբարլար իլէ դանտրմադըդա։ բէք չօդ չալըշմըշ իսէ տէ, Մխիթարտա, պիր տիւրլիւ իսքեաթ օլմամըշ տրը։ Վէլհասիլ, տահա սայիր չօդ վարդապետլէր, մէրդումու եանլարընա չբրադ ալմադըդա չալըշմըշլար իսէ տէ, դաթէն Ամենասուրբ Տիրամայրն վասի իւզրէ վէ լնահէթի Պարի իլէ, պաշդա պիր թարիգ իչին հադրըլանմադտէ, վէ վադթ ու սաաթընն կէլմէսինէ պէքլէնիլմէքտէ պուլունտուզունտան, հիչ պիրինին եանընա կիրմէքլիկի դապուլ իթմէմիշ տիր։

Օլ հէնկամէրտէ, վէ հէնուզ օն սէքիզ եաշընտա օլաուդու հալտէ, Մխիթար սարկաւագ, կէրէք Աստուածածնի հադդընտա, վէ կէրէք սայիր խուսուսատա պադը տուալը դալէմէ ալմըշ տրը քի, հալէա պադը քիլիսէլէրտէ օդունմադտա իմիշ տիր։

(Տե՛ս)

ՀԱՑՈՒ ՄԸ ԶԴԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

ԱՌ ՄԵԾ. ՊՈՆՏԱՑԻ ՊԻՂԱՏՈՍ

Սիրելիդ իմ Պոնտացի Պիղատէ, Հետաքրքրութեամբ և ուշի ուշով կարդացի Ձեր «գեղեցիկ յօդուածը» որ հրատարակուած էր Մանչեսթրի խթման աւուր թիւին մէջ։ Ձեր այդ յօդուածը, ինձ ու ձեզ պէս մոռացող բազմաց զգացմանց պատկերն է, մանաւանդ այն մասերը յորս կը խօսիք առ Սրբոյն Հեղինակին՝ Մակարին՝ Հայրիկին՝ Նէրսէսին և Մուրատեանց եպիսկոպոսին վրայ։ Թողունք զայն որ աստ յիշատակել չարժեր և որ «Օշին» կոտորագրէ Աբ. Մաքալի մէջ, ինքզինքը հուժկու իբր Տըրդատ և գիտուն իբր Սահակ կամ Մեսրովպ մը կաղմելով, մինչ իրօք, ճանճի մը չափ ուժ և փոշիի չափ ալ նշանակութիւն չունի այդ դինեպանորդին։

Ձեր յօդուածին մէջ կը յիշէք Աբ. Մաքալի հոկտ. թիւը յիշեցէք նաև սեպտ. թիւը, զոր միասին կարդացինք ընդ ձեզ, յիշեցէք թէ հոն ինչպէս յաղթաբաղուկ մը լինելու յաւակնած էր «Օշին» երբ, «պասթոն ի ձեռին կը յարձակէր» Նաբպէյականաց վրայ — իւր բառերն են —

Այդ արարածը երբեմն Հայրենիքի էջերուն մէջ կատաղածացնէր ըզխորէն Նար-պէյ Սր., մինչ վերջին պատր. ընտրութեան ժամանակ բոլորովին ընդհակառակն կը ջանար «չյաջողցնել» Ն. Սրբազնութեան ընտրութիւնը։ Փորձ մը կընէր. ինչպէս կապիկ մը փորձ կընէ բերդ մը փլցուցնել։ Բայց որպիսի փոփոխութիւն, մի քանի տարի առաջ պատր. մի միակ ընտրելին էր. ըստ «Օշինի» Դեր. Ս. խորէն Նար-պէյ, մինչ ինչպէս ըսինք, մի քանի տարի վերջ կը փոխէր իւր այդ կարծիք, ինչպէս փոխած էր զիւր անուն։ Առաքել Մէյխանէճեան (այս է բուն անունը) Արմէն Լուսինեան (բաղադրեալ) և Օշին (վերջին անունը ցնոր փոփոխութիւն) Պրուսա դացած էր իւր Հայրենիքի մէջ հրատարակած յօդուածներէն յետոյ, կերեւի թէ տեղւոյն «Ջերմուկներն ու Ջուրը» փոխեցին իւր կարծիքը։

«Մանզումէ»ի համար միակ ուղիղ թերթն է կըսէք, թողունք այլոց համար նպաստաւոր կամ անպաստ կարծիք յայտնել, միայն «Մանզումէ»ի համար ըսենք թէ, այո՛, ճիշդ է թէ պատր. ընտրութեան ժամանակ խիստ չէզոք ընթացք մը բռնեց։ Այլ՝ ձէրէ առեն մը զՄ-ուս յետոյ զԱբէէք ճիշդ ուիթ կոչելէ ետքը, այժմ ալ իւր վերջին թիւերէն միոյն մէջ զՄ-ուս ճիշդուիթ կը կոչէ։

Կը շնորհաւորեմ զձեզ ձեր այդ յօդուածին համար, և մանաւանդ անոր համար, որ թէև մեր «լեռներէն» իջեր էք ի Կալաղովկիա և անտի ևս գալով Պոնտացի և Պիղատոս եղեր՝ և այսպէս թէև Հայրենիք և անուն փոխեր էք, բայց ոչ երբէք կարծիք և դաւաճար։

. . . Ձերդ Վասպուրականցի

ՊԱՐՈՅՐ

Ա Զ Դ Բ

. . . Խմբագիր

Մայր եկեղեցւոյ Թաղ. խորհրդոյ անդամներէն Մեծ. Յարութիւն էֆէնտի Մոստիճեան Պէշճեան վարժարանի առաջնակարգ երաժիշտ աշակերտի մը մեկ ձեռք գրեստ, նոյնպէս Մեծ. Յարութիւն էֆէնտի Շէքերճեան Լուսաւորչեան վարժարանի տասը աղքատիկ աշակերտուհեաց և Պէշճեան վարժարանի երեք աշակերտաց մէյմէկ բալթօ և կօշիկ հաճեցան նուիրել յօժարակամ Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ։

Խորհուրդս քաղցր պարտք կը համարի յանուն աղքատիկ ուսանողաց իւր շնորհակալիքն յայտնել յիշեալ Մեծ. տեարց որք ներկայ տօնական աւուրց մէջ խումբ մը ուսանողներ մխիթարել հաճեցան։

Ի Դիմաց Թաղ. խորհրդոյ
Մայր-եկեղեցւոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
13 Յունվար 1889

ՍԱՐՍԱՓԻՑԵԼ

ԳԱԼԱԹԱ. ՊՕՐՍԱԼԸ

Յունվար 14

Էսկ. Ռում. տիւն ադ. գր. Գ. Ք	16-50
» » » էն եիւքսէք	16-52
» » » էն աշաղը	16-28
Պու սապահ աշըլտը	16-31
Իսթիգ. տախիլի տիւն դաբ Գ. Ք.	43-04
» » էն եիւքսէք	43-09
» » էն աշաղը	42-37
» » աշըլտը	43-08
Մըսըր միւթահհիւտ գաբ.	–
Պու սապահ աշըլտը	–
Սէրի Ա. Գ. Ք.	28-
» Բ.	16-
» Գ.	16-29
Բուլգարի չըմէնոքֆէրի	47-50
Ագճէ Ֆայիզի	–
Բաբոր, ղուրուշ	–
Հէվալէսիզ »	–

ԳԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Գրէտի ժէնէրալ Գ. Ք.	9-
Իսթանպոլ զանդասը	7-10
Սօսիէթէ ժէնէրալ	4-22
Թրամվայ	4-82

ԱԳՃԷԼԷՐԻՆ ՖԻՆԱՆՍԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղուրուշտան	Ղ. Փ.
Պէեազ Մէճիտիյէ Փարգը	108-52
Մէթալիք »	102-
Պէշլիք »	103-30
Սալթըրդ »	103-30
Ինկիլիզ լիրասը	110-32
Ֆրանսըզ լիրասը	87-27
Բոլ	91-30
Գրիմից ալթունու	51-10
Գարպոն գայմէսի	8-33

ԹԱՍՆԻՑԵԼ

	Ղ. Փ.
Իրթ	10-20
Ուֆաղ	11-30

Տէրսաադէթ էմնիյէթ սանդըղը իսարէսինէն.

Կէտիք բաշտա ճէպխանէճի Պոտը սօգաղընտա 1 վէ 3 վէ 5 վէ 7 վէ 9 վէ 11 վէ 13 Նօմէրօլար իլէ մուբաղդամ եէքտիկէրինէ միթթասըլ օլուպ, տէրունլէրինտէ իւչէր օտա, վէ իքիշէր սուֆա, վէ ապտէսթխանէ վէ զէմին դաթը օտալար թահթընտա պիր պօտուրում վէ մախպախը, վէ պիր մըդտար սաւեու վէ պաղչէի, վէ հէր իքի խանէ արասընտա պիրէր դուեուեու հավի պուլունան եէտի պաղ քեարկիր խանէ, Էմնիյէթ սանդըղընճա ֆիրուխթ օլունմադ իւզրէ, ագտէմճէ միւզաեիտէ իտիլմիշ, վէ շիմտի 31 կիւնէ գատար, հէր քիմ 100ա տէ 5 զամմ իլէ թալիպ օլան, Սանդըղը մէգքիւբ իտարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Քեան. սանի 12 սէնէ 30։

ՏՕՔԹՕՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ
Մասնաւոր դարման
Գաղղիական ախտից, և ծնընդական գործարանաց։
Կալաթա, կամուրջին գլուխը, Թիւ 5։

Սալբդ Մամուլուն տահիպ իմթիեազը Այվազեան էֆէնտի, Դալաթատա Բէնչէնպիհ-Պաղարընտա, իրսի խանընտա պիր մաղազա քիւշատիյէ, նէֆիս զէյթուն եազը, վէ լէզիզ շարապ, վէ մաստիգա վէ էն ալէա ճինատէնտէ սապուն, վէ քէզալիք էնվայի նէֆիս գօնեագլար, վէ հաթթա ժօրժ Սալամօն գօնեազը տախի կէթիրթմէքտէ պուլունտուղունտան, մէնմուն օլմալարընը արզու իտէն զաթլարըն թէշրիֆլէրի իխթար վէ տավէթ օլունուր։

Պօղչա ատասընտան պիր սէնէլիքտէն եիկիրմի սէնէլիկէ գատար էսկի շարապլար իլէ, Գըզրըսըն տախի Կումանտարիա թէսմիեէ օլունան շարապլարը պուլունտուղունտան, լիւզումու պուլունան զաթլարըն մալիւմաթը օլմագ իւզրէ, իլան օլունուր։

ԻԼԱՆ

Ալէլ ումումի էրմէնի մէքթէպլէրինտէն չըգան թալէպէլէրին թիւրքճէ եազըլարը, հիւսիւն վէ խմաճիհէթի իլէ տուն օլտուղու էքսէրիա կէօրիւլմէքտէ օլուպ, մէքթէպլէրտէ հիւանիւ խաթթըն լիւզումիւ տախի, էն էվվէլ Դուրդէն էֆէնտինին թահթը խտարէսինտէ պուլունան Հայկական մէքթէպլինտէ պիր սէնէտէն պէրու, մէվզիի իճրաեէ գօնուլարագ, աճիզլէրի թիւրքճէ հիւանի խաթթ թալիմիթմէքտէ օլտուղումտան, մէքթէպի մէզքիւր թալէպէլէրինին եազըլարը ատէթա պիր գալէմտէ միւտատէթի մէտիտէ չալըշմըշ քեաթիպլէր եազըսընա թէմամը իլէ միւշապիհ օլտուղու միւտիրի միւմանիլէյհին տախի թահթը թասդիքինտէ օլմաղլէ, ճիւզի պիր մաաշ իլէ հէր հանկը մէքթէպ իսթէր իսէ օրաեա տախի կիտէճէք վագթըմ օլտուղունու իլան իտէրիմ։

Ալի Ղալիպ

ԿՐԱՆ ՊԱԼԷԹ ԱՐԱՊ

Շէհրիմիզ նամտար բիեանօ մուալլիմէրինտէն Տիգրան էֆ. Զուհաճեանընն էսէրի պէր կիւզիտէսի օլտուղու հալտէ, պու տէֆա պալէատէքի սէրնամէ իլէ, վէ բիեանօտա չալընմագ իւզրէ, եէնի պիր էսէրին տահա բունիմայի ղուհուր օլտուղու, վէ Իսթանպօլտա Պաղչէ գաբուսունտա վագը Ս. Յովսէփեան մաթպաասընտա բէք կիւզել սուրէթտէ, վէ Զուխաճեան էֆէնտինին թասվիրիտէ բէք ալէա պէնղէմէքտէ օլարագ իւզէրինտէ պուլունտուղու թագտիրտէ թապ իտիլմիկի, մա մէմնունիյէտ կէօրիւլմիշտիր։

Սէզքիւր քիթապ, չակիրտանէ լաերգլը սուրէթտէ թէտրիս օլունտուղու վէ հէրքէս թարաֆընտանտա տիգգաթը սուրէթտէ օգունուլտուղու թագտիրտէ, զիհատէսիյէ իսթիֆատէ իտիլէճէկինտէն, հէր մէքթէպտէ թէտրիսինի, վէ հէրքէսինտէ պիրէր նիւսխէ ալարագ օգուտուպ քէսալ մալիւմաթ իյլէմէլէրինի, խասսէթէն արզու վէ նասիհաթ իտէրիզ։

ԻՐԱԳԻՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ԳԼԽՈ ԱԶԳԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

Տօգթօր Սաֆրէնին էսէրինին թէրճէմէսի օլարագ, վէ դըսսալթըլմըշ օլտուղու, վէ պու ճիւմլէ իլէ տախի պիր շօդ միւֆիտ մալիւմաթլարը շամիլ օլարագ, 118 տահիֆէյէտէն իպարէթ պուլունտուղու հալտէ, Օրթաքէօյտէ վագը Հռիփսիմեանց վարժարան թաբաֆընտան պու քէրբէ մէզքիւր լէվհա իլէ պիր քիթաբ թապ ու նէշր իթտիրիլտիկի, վէ եալընըզ էէր ղրուշ սաթտըրըլտըղը, մամէմնունիյէտ կէօրիւլմիշտիր։

Սէզքիւր քիթապ, չակիրտանէ լաերգլը սուրէթտէ թէտրիս օլունտուղու վէ հէրքէս թարաֆընտանտա տիգգաթը սուրէթտէ օգունուլտուղու թագտիրտէ, զիհատէսիյէ իսթիֆատէ իտիլէճէկինտէն, հէր մէքթէպտէ թէտրիսինի, վէ հէրքէսինտէ պիրէր նիւսխէ ալարագ օգուտուպ քէսալ մալիւմաթ իյլէմէլէրինի, խասսէթէն արզու վէ նասիհաթ իտէրիզ։

ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Խայլի սէնէտէն պէրու, 6–7 լիսանտէն օլարագ, տիվարա ասըլմագ իւզրէ թապ իտիլմէքտէ օլան Օրացոյց, պու սէնէ տախի կիւզել ճէ թապ իտիլմիշ օլտուղունտան, կէրէք Իսթանպօլտա Սուլթան Համմամընտա վագը 14 Նիւմէրօլու Զարդարեան մաղազասընտա, վէ կէրէք սաթքճըլարտա սաթըլմագտէ տիր։

ՐԷՍԻՄԼԻ ՎԷ ԹԱՐԻՖԼԻ

ԻՔՍԻՐԻ ԷԼԻՖՊԱՑԻ ՕՍՄԱՆԻ

Եէտինճի Թապը

Մուալլիմի մէշհուր ռիֆաթլու Աբիկեան։ Իհրան էֆէնտինին թէրթիպքէրտէսի օլուպ, Մէարիֆ նէզարէթի ճէլիլէսի վէ Ազգ. Ուսումնական խորհուրդ Թարաֆլարընտան Թահսին իտիլմիշ, վէ մլլի վէ էճնէպի վէ քէզալիք Միացեալ ընկերութիւնուն մէքթէպլէրինտէ օգուտըրըլմագտա զուլունմուշ օլան մէզքիւր քիթապ Թիւրքճէյնին գրաաթընը վէ պունունլա պէրաբէր իմլասընը բէք սուհուլէթլէ վէ ազ վագթթ զարֆընտա էօյրէտիր։

Ֆիյ 1 զուրուշ

Մէքթէպլէր իչին 100ատ 25 թէնգիւ

ՈՒՂԵՑՈՑՑ

ԳԱՐՍԿԵՐԻՆ ԼԵԶՈՒԻ

Ի պէտս Ազգ. Վարժարանաց

Աշխատասիրեաց

ՑԱՐ. ՏԷՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Դեր. Անդամ Նախագահ տաեենիկարանաց եւ դասատու Օսմանեան լեզուի

Գարսկերէն լեզուի ուսուցման համար դիւրընտել ոճով և բարոյալից դասերով պատրաստուած ընտիր դասագիրք մ'է. կը ծախուի Գապը ալի ճատտէսին 44 թիւ «Ասբր»ի դրատունը, դին 5 ղրշ.

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՕՐԱՑՈՑՑ
1889

ԹՈՒԱԿԱՆԻ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ս. Փ. ԱԶԳ. ՀԻՒՆ. ՏՊԱ. Գ. Դ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ

(Արամեան)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յառաջիկայ տարուան ընդարձակ օրացոյցը՝ բացի պարզ օրացոյցէ՝ ճոխացած է խիստ կարեւոր և օգտաշատ տեղեկութեամբք։

Օսմանեան կայսրութիւն — Սուլթանք — Աւագանի կայսերական Պալատան. — Նախարարք Բ. Դրան. — Մեծ պաշտօնատարք Մայրաքաղաքի. — Հրամանատարք բանակաց. — Կուսակալք նահանգաց. — Դեսպանք և հիւպատոսք. — Հայրապետութիւն Հայոց. Կեդրոնական վարչութիւն Հայոց Թուրքիոյ. — Ազգ. Կեդրոնական վարչութիւն, պաշտօնեայք Ազգ. Պատրիարքարանի. — Առաջնորդութիւնք Թուրքիոյ և հովուութիւնք. — Համադուսար Թաղօրէից Կ. Պոլսոյ. — Բարեգործական եւ կրթ. Ազգ. հաստատութիւնք, նոյն մասնաւոր հաստատութիւնք. Հրոմէական Հայ հասարակութիւն. — Բողոքական Հայ հասարակութիւն. — Հայ բժիշկք. — Հայ փաստաբանք. — Ընկերութիւնք շրջեշարժ նաւարկութեան. — Ժամանակացոյց երթեւեկութեանց կառախմբոց ընդ մէջ Կ. Պոլսոյ եւ Վիէննայի. — Սակագին տոմսակաց երթեւեկութեանց Կ. Պոլսոյ և արուարձանաց. Գլխաւոր ազգաց դրամներուն բաղդատութիւնը. — Կանոնագիր հեռագրութեանց Եւրոպական եւ Ասիական քաղաքաց Թուրքիոյ. — Նիւ Թարիֆա) հեռագրի Միջազգային Թելերու. — Եւրոպական միջազգային թղթատարութիւնք. — Ժամանակացոյց սուրհանդակաց Օսմ. Միջ. Թղթատարութեանց. — Ցուցակ անուանց պ կրտելի երախայրից, արական եւ իգական սեռի. — Ժամանակացոյց ցամաքային Թղթատարութեան ասիական Թուրքիոյ. — Ազգ. և Ծանուցմունք։

Ասոնցմէ զատ ընտիր ասացուածոց հաւաքածոյ մ'ալ զետեղուած է գործոյն մէջ ինչպէս եւ առանին խիստ ճոխ ու ամենակարեւոր գիտելիք, առողջապահական ծանօթութիւնք եւ գիտական տեղեկութիւնք։

Գինն է 3 Ղրուշ

Կը գտնուի ամեն գրավաճառաց քով. կեդրոնատեղին է Պաղատատլեան գրատուն Յակոբեան խան Կ. Պոլիս։

ԽԱԵԻՆ ՊԻՐ ԱՏԷՄ

ՀԻՐԵԱԵԷՑԻ ՂԱՐԻՊԷ

Էսէրի

Յ. ԳՈՒՐԳԱՆ ՎԷ Մ. ԳԻՏԱՐԻ

Մէզքիւր շայեանը գրաաթ քիթապըն սօն գրսմը օլան իքինճի գրսմը տախի չըգմըշ օլուպ, վէ պիրինճի ճիլտի 6, վէ պու ճիլտի տախի 7 զուրուշա սաթըլմագտէ օլտուղունտան, հէմթէչվիդ աթ վէ հէմտէ իսթիֆատէ նկնէթիլէ, հէր քէսին օգուդասընը արզու վէ նասիհաթ իտէրիզ։

ՏԱՐԵՐՔ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

Տէօրտունճի Թապը

Էսէրի Միհրան էֆէնտի Աբիկեան

Ազգ. Ուսումնական խորհուրդ վէ Միացեալ ընկերութիւն վէ մլլի գէնչէրիմիզ Թարաֆընտան Թահսին վէ դապուլ իտիլմիշ օլան մէզքիւր քիթապ, լիսանի Օսմանիյին դավիտինի պիսուսուլէ էօյրէթմէքտէ պի էմնալ տըր։

Մէքթէպլէրէ 4 պուլուղ, մասասաքնաց զուրուշ տուր։

ՄԷՏՐԷՍԷ

Եախօտ

ՄԻՔԹԱՀԸ ԻՄԼԱ

ՃԻՒԶԻ ԷՎՎԷԼ

ՀԷՃՃ. ԴՐԱԱԹ ՎԷ ԻՄԼԱ ՈՒՍՈՒԼՈՒ

Էսէր

Ա. ՍԷՐԱՑԻ

Իդնատիոս Սէրայտարեան էֆէնտինին իշպու էսէրի, Թիւրքճէ գըրաաթը իչին սուհուլէթպախշ օլուպ, վէ մէքթէպլէրտէ իսթիմալի զրմընտա միացեալ ընկերութիւն Թարաֆընտան տախի պիթթահսին գապուլ օլունմուշ օլտուղունտան, ումումի մէքթէպլէրտէ տախի իսթիմալիյլէ հէմ շակիրտանընն իսթիֆատէսինէ, վէ հէմտէ միէլլիֆինին թէշվիգինէ հիսսէթ օլունմասընը խասսէթէն թավսիյէ վէ իխթար իտէրիզ։

ՄՕՆԹԷ ԲՐԻՍԹՕՅԻ ՈՐԴԻՆ

Ալթընճը վէ սօն ճիլտ նէշր օլունմուշ տըր։

Յարութիւն Քրիստափորեան Թարաֆընտան Թապ վէ նէշր օլունան պու օրման քիթապընն, նէ տէրէճէ չաեանը միւթալէա օլտուղու հագգընտա պահսա կիրիշմէկէ, վէ պինաէն ալէյհ գարիինի քիրամ հազարաթընա Թավսիյէեէ լիւզում կէօրմէիզ. անճագ չու գատարընը պէեան իտէրիզքի, մէզքիւր օրման հէման հէր լիսանա թէրճէմէ իտիլմիշ վէ եիւզլինէրճէ սարի օլունմուշ օլուպ, էլան թապ վէ նէշրինէտէ տէվամ օլունմագտէ, վէ պու սուրէթլէ Ֆրանսանըն էֆքեար, ատաթ, ախլագ վէ մէտէնիյէթինէ սաեիր Տիլլէթլէր տախի միւշթէրէք վէ հիսսէմինտ իտիլմէքտէ տիր։

Հէր քիթապէը տիւքքեանլարընտա վէ պա խուսուս սուճու օղոս վէ Յակոբ աղալարըն տիւքքեանլարընտա, վէ չարչը գաբուսունտա Սէրէթէի խան գարշըսընտա Թիւթիւնճիւ Գէորգ աղանըն տիւքքեանընտա պէհէր ճիլտի 10ար զուրուշ Ֆիեաթլա սաթըլմագտէ տիր։

QUINA-LAROCHE

ԷԼԻՔՍԻՐ ԿՈՆԷՅՕ

Իշլու Եիկ-Լարոշ, էօյլէ տար պիր մուալիճէ օլմաեըպ, իլլա ճիտտի իլիմ վէ իմէք զահմէթ իլէ վիճուտէ կէլմիշ տիր, չէօյլէ քի, պունու թէրթիպ վէ իհտաս էտէն զաթ, պիւեիւք միւքեաֆաթլարա նայիլ օլմուշ տուր. եանի 16 պին ֆրանգլըգ նագտի պիր միւքեաֆաթա նայիլ օլտուգտան պաշգա, պիր չօղտա այթուն վէ սայիր միտալլար ալմըշ տըր։

Պու մուալիճէնին թէրթիպի իչին, իւչ քէրրէ քինքինանըն էսասը ալընտըգտան սօնրա, զանէթի լէպիզ վէ զանէթ լաթիֆ պիր իքտիր եարտըմըշ տըր. իշթէ պիրա Լարոշուն, սայիր պու եօլտա մուալիճէլէրին քեաֆֆէսինէն զիեատ ալէպլը-ղընն ուրը վէ հիլմէթի պունտա տըր։ Պու իլաճ միտէ իւֆիւնէթինի տէֆ իտպ, իշթահ տչար, գանա գուվվէթ վիրիր, վէ կէշլիկէն նէօպէթլէրի վէ սայիրէտեիկ տէֆ իտէր։

Փարիս, 22 վէ 18 Տրուս սօգաղընտա վէ Լճզանճլարտա պուլունուր։